

DURFT

VLAAMS-BRABANT

DE TOEKOMST?

Toespraak voor de
provincieraad van Vlaams-Brabant,
door Lodewijk De Witte,
provinciegouverneur
4 oktober 2011

DURFT

VLAAMS-BRABANT

DE TOEKOMST?

Toespraak voor de
provincieraad van Vlaams-Brabant,
door Lodewijk De Witte,
provinciegouverneur
4 oktober 2011

VOORWOORD

We leven in een tijdperk dat twijfelt tussen tevredenheid over behaalde successen en ongerustheid over een onzekere toekomst. Vlaams-Brabant is als regio welvarender dan ooit, maar de uitdagingen voor de toekomst zijn groot. We mogen die uitdagingen niet uit de weg gaan, maar moeten de ambitie hebben om ze op doortastende manier aan te gaan.

Deze toespraak gaat over de uitdagingen en ambities voor Vlaams-Brabant in de komende twintig jaar.

Ik dank mijn medewerkers voor hun hulp: Bert Carleer, Marleen Piccard en Tania Gilson. Mijn dank gaat ook naar Dimitri Vanaeken voor de lay-out en naar Claire Cornu voor het nalezen en het taalkundig verbeteren van de tekst.

Lodewijk De Witte
4 oktober 2011.

inhoud

INLEIDING

Cartoon

Mijnheer de voorzitter,
Collega's uit de deputatie,
Dames en heren provincieraadsleden,

In mijn toespraak van verleden jaar heb ik een beeld proberen te schetsen hoe Vlaams-Brabant zich positioneert als regio, 15 jaar na de oprichting van de nieuwe provincie. De laatste zin van mijn inleiding luidde toen: 'De hoofdbedoeling van een terugblik op hoe Vlaams-Brabant in zijn vijftienjarig bestaan evolueerde, is om beter te kunnen plannen voor de toekomst.' Op dit punt wil ik de draad opnemen om dit jaar inderdaad vooruit te kijken naar de uitdagingen waar Vlaams-Brabant als regio voor staat en naar de richtingen die we als streekbestuur uit kunnen. Ik denk dat het belangrijk is na te denken naar welk soort provincie we willen evolueren over de komende 20 jaar.

Waarom lijkt het mij een goed moment om na te denken over een visie op Vlaams-Brabant? Ik zie daar drie redenen toe:

1 Omdat we in de provincie en in de gemeenten de beleidscyclus van de huidige legislatuur aan het afwerken zijn en dus de vraag naar voren komt over het invullen van de volgende cyclus. Maar vooraleer we de keuzes maken voor de strategische doelstellingen voor de volgende zes jaar, is het wellicht goed zich vragen te stellen over de visie waar we op langere termijn naartoe willen.

2 Omdat onze Europese samenleving, waarvan we deel uitmaken en waar ons lot sterk mee vervlochten is, zich nog niet ontworsteld heeft aan de crisis en we blijven staan voor grote uitdagingen waarmee we om moeten gaan.

3 Omdat het witboek over de interne staatshervorming ons ertoe dwingt om de rol die we kunnen en moeten spelen, als provinciebestuur en als lokale besturen, opnieuw te definiëren.

Ieder van die drie redenen wil ik nog kort nader toelichten:

1 Het was de voorzitter van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, Luc Martens, die in een toespraak erop wees dat, wanneer je 'visie 2030' op Google intikt, je dan voor een reeks gemeenten en regio's uit Nederland een visietekst terugvindt. Hij hield dat voor als een werkwijze die navolging verdient. Uit de wetenschap van het New Public Management weten we dat we het onderscheid moeten maken tussen de visie die we nastreven en de beleidsplannen of strategische doelstellingen die we vastleggen.

De visie geeft een antwoord op de vraag in welke richting je, gelet op de te verwachten tendensen en ontwikkelingen in de maatschappij, als stad, gemeente of provincie wilt evolueren.

De visie dient als inspiratie, geeft de richting aan, terwijl de strategische doelstellingen de politieke keuzes weergeven over de te volgen weg en de te investeren middelen. Het is het laatste dat uiteindelijk telt, dat bepaalt wat de mensen als beleid zullen zien en ondervinden. De visie is het kompas waar je op vaart. Waar stuur je op aan? In welk soort samenleving willen we dat de Vlaams-Brabander wakker wordt op 1 januari 2030? Welke toekomst, welke mogelijkheden, welke verplichtingen zou de 10-, 30-, 50-jarige van vandaag binnen 20 jaar moeten hebben?

'Het meest dringende is de lange termijn'

2 De financiële crisis van een paar jaar geleden en de ongeziene speculatie tegen sommige Eurolanden maken dat veel twijfel en onzekerheid heerst over de toekomst van de Europese samenleving, ook in onze regionen. Hoe kunnen we onze economie competitief houden en onze welvaart veilig stellen? Hoe kunnen we ons sociaal model, dat in wezen steunt op overleg en op het garanderen van verzorging voor eenieder, aanpassen en vrijwaren voor de toekomst? Die vragen tekenen zich af tegen de achtergrond van structurele vraagstukken die al langer bekend zijn.

Het gaat met name om demografische evoluties, met een reële aangroei voor de bevolking, met een snelle vergrijzing van de bevolking en met een sterk toenemende diversiteit binnen de bevolking. Het gaat over de uitdaging om in het koppeloton te blijven in de steeds hardere economische koers: economisch succes vergt investeringen in innovatiebeleid, in onderwijs en opleiding en in infrastructuur. Het gaat om de sociale uitdaging: hoe zorgen we dat iedereen betrokken en ingeschakeld blijft? Dat vraagt sociale cohesie en dus investeren in een sociaal weefsel en in sociale gelijkheid. En het gaat over de ecologische vraagstukken: hoe lossen we de problemen van klimaatverandering en pollutie op? Wat doen we aan het steeds groter ruimtebeslag, de hinder die daaruit voortvloeit en de gevolgen voor de gezondheid en de veiligheid? Er dienen zich grote uitdagingen aan: demografisch, economisch, sociaal, ecologisch.

3 Dat die uitdagingen levensgroot zijn, is eerder een aansporing om tot efficiënte taakafspraken te komen over welk bestuursniveau wat opneemt, dan een uitnodiging om in verspreide slagorde initiatieven op het getouw te zetten. Dat is de opzet van de interne staatshervorming, of zou het toch moeten zijn.

Wat ieder er ook over mag denken, het witboek over de interne staatshervorming noopt ons ertoe onze rol opnieuw uit te vinden. Dit vormt de bestuurlijke uitdaging: hoe kunnen we met streek-

en lokale besturen oplossingen op maat uitwerken voor de grote maatschappelijke problemen? Hoe doen we dat doelmatig en hoe doen we dat efficiënt? De doelmatigheid zal er bij winnen door de uitvoering van de taken rationeler te verdelen.

De algemene vraag, voor alle overheden, is hoe het steeds moeilijker budgettair evenwicht te vrijwaren en toch te investeren in initiatieven die een goed antwoord zijn op de maatschappelijke noden. Zowel een louter besparingsbeleid, enkel gericht op budgettair evenwicht, als een louter uitgavenbeleid, helemaal gericht op beleid, zouden onverantwoord zijn. Blijven investeren en blijven vernieuwen, zonder budgettair in het rood te gaan. Dat vereist een efficiënter beleid, niet enkel binnen ieder bestuur afzonderlijk, maar ook tussen de besturen onderling.

'De economische, ecologische en sociale uitdagingen zijn aan elkaar gebonden'

Ik spreek uit het hoofd wanneer ik mij een krantenverslag probeer te herinneren over een internationale bijeenkomst van Europese politieke leiders en leidinggevendenden van internationale instellingen als de Europese Centrale Bank, het Internationaal Muntfonds, de Wereldbank, de Wereld Handelsorganisatie ... om de consequenties van de financiële crisis van 2008 in te schatten.

In grote lijnen werden die leiders het erover eens dat we in de Westerse landen een levensstijl willen die we ons om twee grote redenen niet meer kunnen veroorloven:

1 Financieel-economisch leven we op krediet dat er eigenlijk niet is; we kopen en consumeren meer dan we al hebben verdiend en gespaard. We lenen daarvoor geld dat er onvoldoende is, maar waarvan we hopen dat het er wel zal komen. Dat blijft draaien zolang iedereen gelooft dat er morgen of overmorgen wel geld zal zijn en er dus nieuwe kredieten worden toegestaan. Dat geloof, dat vertrouwen is ondertussen fundamenteel aangetast.

2 Ecologisch leven we op een voet die onze aarde niet aankan. Onze ecologische voetafdruk is heel wat groter dan de ruimte die er feitelijk is. In plaats van op vaste grond te lopen, stappen we eigenlijk op paaltjes die maar steun geven aan de helft van onze voetzool. Zo kan je je ook in evenwicht proberen te houden en verder gaan, maar dat evenwicht is zo wankel dat je uiteindelijk zal vallen.

Om die twee redenen weten we eigenlijk dat we als westerse maatschappijen niet op eenzelfde financiële en ecologische voet kunnen verder leven, dat we op een dag zullen kapseizen indien we ongewijzigd meer willen uitgeven dan we ons, financieel en ecologisch, kunnen veroorloven. Alleen: wie durft dat te zeggen? Wie durft die boodschap te brengen? Wie durft hardop te zeggen dat we het met iets minder zullen moeten doen? Kritiek op de consumptiemaatschappij, waarin we telkens iets nieuws en iets meer willen, slaat niet bepaald aan in de tijdsgeest van vandaag. Maar belangrijker is de vraag: wie zijn 'wij' die te veel verbruiken en wie zijn 'wij' die het met iets minder moeten doen?

De verschillen tussen welke hap mensen uit de koek nemen zijn groot en zijn de jongste decennia steeds groter geworden. Even ter herinnering: in Vlaams-Brabant vertegenwoordigen de 10% laagste fiscale aangiften niet meer dan 0,5% van het totale inkomen; de 10% hoogste inkomens verdienen samen 33% van het totale Vlaams-Brabantse inkomen. Een oproep tot matiging klinkt als een loze oproep als niet duidelijk wordt gemaakt bij welke groep je aanklopt om welke bijdrage te leveren.

De zo noodzakelijke discussie en visie om ons bestedingspatroon en onze verwachtingen daarvoor beter af te stemmen op de financiële en ecologische draagkracht, is maar mogelijk als je ook de

discussie voert over wie welk deel krijgt en wie hoeveel bijdraagt. Dat is helemaal geen abstracte discussie, maar een vraagstuk dat heel concreet rijst bij tal van beleidsinitiatieven, ook op provinciaal en lokaal vlak. Veel goed bedoelde projecten of maatregelen om in een of ander beleidsdomein het leven van de mensen beter of aangener te maken, worden in de praktijk veel meer benut door zij die al sterk staan dan door zij die het moeilijk hebben. Denk aan subsidies voor energiezuinigheid. Denk aan investeringen in cultuur. Denk aan subsidies voor sport of gezondheid.

Het is niet verantwoord de Vlaams-Brabanders voor te spiegelen of te laten geloven dat de levensstandaard verder zonder veel limieten zal kunnen stijgen, zoals in het verleden, en dat we met ons allen steeds meer zullen kunnen consumeren. Ik geloof dat de welvaart wel nog kan groeien, maar dat zal beperkter zijn dan in het verleden: we moeten de klok niet terugdraaien, maar wel de groei matigen. Maar als we daarvan de mensen willen overtuigen, zullen we een duidelijke sociale boodschap moeten brengen: welke sociale verdeling speelt er in die matiging? En zijn we als overheid in staat om dat te regelen en te organiseren? Of weten zij die sterk en slim zijn altijd wel te ontsnappen aan matigende maatregelen, waardoor het uiteindelijk het gros van de gewone verdieners zijn die heel het gewicht van de matiging moeten dragen?

De Vlaams-Brabantse regio wordt vandaag geconfronteerd met de bedreiging - mondiaal; macro - van een aanslepende financieel-economische crisis die het model van de Europese welvaartstaat ondergraaft; met een hervorming - Vlaams; micro - waardoor de rol van het provinciebestuur wordt ingeperkt en onduidelijk is hoe een regio, een provincie voor zijn belangen kan opkomen. We mogen ons daardoor niet uit het lood laten slaan. We staan voor grote uitdagingen, maar die moeten een aansporing zijn om een nieuw elan te creëren dat de toekomst voorbereidt. Pessimisme of moedeloosheid hebben nog nooit de basis gelegd voor een beleid waar de mensen beter van worden.

Als het lastig wordt en je voor een moeilijke heling komt is het niet door de benen stil te houden en de armen te laten zakken dat je beter de moeilijkheden doorstaat en sneller opnieuw vaart kan maken. We moeten de situatie goed inschatten om een nieuwe dynamiek op gang te brengen. We moeten een grote ambitie koppelen aan groot realisme. Geloof in eigen kunnen is de helft van de vooruitgang. En als Vlaams-Brabant is er reden genoeg voor geloof in eigen kunnen.

Vlaams-Brabant heeft belangrijke troeven. Onze regio ligt op een absolute toplocatie binnen Europa. Dat is al zo vaak gezegd en herhaald dat ik dat niet meer hoeft te illustreren. De aantrekkelijkheid van onze provincie blijkt ook uit de al bij

al gunstige demografische evolutie: een snellere bevolkingsaan groei en een iets minder snelle vergrijzing dan gemiddeld. De hoge scholingsgraad, met onder meer een opmerkelijk groot aantal jongeren dat een diploma hoger onderwijs haalt, geeft ons een voorsprong in een tijdperk waarin voortdurend gezocht wordt naar mensen met een goede opleiding. The race for talent - en dan spreken we over uiteenlopende soorten talenten - is vandaag al een cruciale factor in de ontwikkeling van een streek en wordt dat morgen nog meer. De gemiddelde gesproken hoge welvaart en hoge inkomens bieden een buffer en vormen een springplank om nieuwe initiatieven te kunnen leveren.

Daartegenover staan natuurlijk ook beperkingen en nadelen. De zeer grote dichtheid van bevolking en bebouwing leiden tot een sterke beperking aan ruimte. Op die beperkte ruimte wordt aanspraak gemaakt voor een resem maatschappelijke doeleinden. Veel verschillende soorten activiteiten moeten zich afspelen op een terrein dat, vanuit internationaal oogpunt bekeken, een voorschot groot is. Dat laat zich voelen: op vlak van mobiliteit; van beschikbaarheid aan woonpercelen en druk op de prijzen van woningen; van beschikbaarheid aan zones voor vestiging van bedrijven; van relatief grote hinder en aantasting van de kwaliteit van de leefomgeving. De beperkingen zijn niet alleen ruimtelijk. De voorraden aan energie en brandstoffen zijn eindig en

de gevolgen van het gebruik ervan op het klimaat zijn nu goed gekend. Nog op het vlak van het leefmilieu ontsnappen we niet aan terugkerende fenomenen als overstromingen of ozonvervuiling. Ook al hebben we dankzij de goede scholing een sterk menselijk kapitaal, toch stoten we ook daar op grenzen: knelpuntberoepen, schooluitval ...

*'Geloof in eigen kunnen
is de helft van
de vooruitgang'*

De vraag is hoe we omgaan met die verschillende problemen en beperkingen. Algemeen is het besef wel gekomen dat het heil zelden te verwachten valt van meer van hetzelfde. De vraag is of we erin slagen om slim om te springen met beperkingen, om toch tot goede oplossingen te komen.

Aan werklust heeft het de Vlaming nooit ontbroken, aan motivatie om aan te pakken evenmin. Dat zijn deugden die we morgen even hard nodig zullen hebben. Maar daarbovenop zullen we creativiteit moeten aanboren en de vaardigheid en de bereidheid om te vernieuwen. Vlaams-Brabant staat binnen Europa al aangeschreven als een innovatieve regio. Maar innovatie is niet enkel een sleutel in het economisch proces, maar zal evenzeer nodig zijn om werkzame oplossingen te vin-

den voor de mobiliteit, voor welzijn en zorg, voor de arbeidsmarkt, voor milieuproblemen. Creativiteit en innovatie vereisen een open opstelling tegenover de wereld, de wil om over de grenzen te kijken en van ervaringen uit het buitenland te leren. En natuurlijk de bereidheid om ons aan te passen en om te veranderen.

Ik weet dat er geregeld vragen worden gesteld bij het nut en het resultaat van studies, seminars of conferenties. Dat valt te begrijpen, omdat het verband tussen een gezamenlijk overleg en debat en een concreet initiatief vaak niet rechtstreeks of niet duidelijk is. En omdat er ook altijd wel parasieten opduiken, die wel geld aftappen maar geen opbrengst leveren. Toch denk ik dat het voor een land en een streek de vraag zal zijn of ze weten aan te takken op beloftevolle ontwikkelingen en daar succes op weten te enten. Circles of knowledge, kennisnetwerken zijn de infrastructuur van de toekomst. Een goede infrastructuur is levensnoodzakelijk, maar vergt een belangrijke investering die pas op termijn rendeert. Dat is altijd zo geweest: aanleg van wegen, van elektriciteit, van kabel ... De rol van een overheid was daar vaak doorslaggevend in. Dat zal ook zo zijn voor de kennisinfrastructuur van morgen. Ook al vormt het Vlaamse niveau het scharnier waar kennisontwikkeling rond draait, toch geloof ik dat samenwerking op provincie- of streekniveau zeer stimulerend kan werken. Vraag is of we als provinciebestuur willen, kun-

nen en mogen investeren in kennisnetwerken. De Vlaamse overheid heeft begin 2009 haar ambities en langetermijndoelstellingen vastgelegd in het Pact 2020, dat ook onder de naam VIA - Vlaanderen in Actie - bekend is. Als we een goed streekbeleid willen voeren, gaan we het best uit van het kader dat de hogere overheden hebben uitgetekend: de Vlaamse, de Belgische, de Europese. Binnen dat kader bekijken we het best hoe we kunnen inspelen op de hefboomen voor nieuw beleid, waar we dat beleid kunnen versterken en waar we op basis van de specifieke omgeving en noden van Vlaams-Brabant eigen accenten leggen. Het Pact 2020, dat onderschreven is door de klassieke sociale partners maar ook door de milieubeweging en door het sociaal middenveld, behelst een brede waaier aan doelstellingen. De SERV (Sociaal-Economische Raad Vlaanderen) heeft in mei van dit jaar een beperkt aantal prioriteiten in de uitvoering van het Pact 2020 aan de Vlaamse regering voorgesteld. Ik denk dat het wijs is om goed rekening te houden met Vlaams

en Europees beleid voor de langetermijnvisie voor Vlaams-Brabant, maar toch goed te kijken waar we het best aanvullen of bijsturen. Het zou niet wijs zijn om cavalier seul te spelen, noch om slaafs te volgen.

Als ik kijk naar het Pact 2020 voor Vlaanderen, maar ook naar de streekpacten voor Halle-Vilvoorde en Leuven en naar de doelstellingen die binnen Vlaams-Brabant naar voren komen, dan springen dezelfde grote uitdagingen en ambities eruit. Hoe werken we aan een:

- Innovatief Vlaams-Brabant
- Mobiel Vlaams-Brabant
- Groen Vlaams-Brabant
- Sociaal Vlaams-Brabant

En hoe werken we aan een bestuurlijke organisatie die beter toelaat om die ambities voor Vlaams-Brabant waar te maken?

*‘Kennisnetwerken
zijn de infrastructuur
van de toekomst’*

**VLAAMS-BRABANT:
EEN HAVEN VOOR INNOVATIE
EN CREATIVITEIT**

Cartoon

De welvaart van een regio in het hart van West-Europa zal afhangen van zijn durf en kunde om te surfen op de toppen van de innovatiegolven die steeds opnieuw komen aanrollen. Wanneer het gaat over economische ontwikkeling en het verzekeren van de welvaart, staat innovatie voorop in de strategische doelstellingen op alle beleidsniveaus. De titels gaan van 'uitblinken in open innovatie' en 'nieuwe innovatiespeerpunten creëren' tot 'Vlaams-Brabant wil technologische topregio blijven'. Telkens wordt ook het sterke verband beklemtoond tussen innovatie en internationaal actief zijn.

Vlaams-Brabant is vandaag goed geplaatst om zijn economische ontwikkeling in een innovatief en internationaal vaarwater vooruit te sturen. Onze ligging is een toplocatie. We hebben uitmuntende kennisinstellingen en netwerken met bedrijven. De luchthaven van Zaventem is onze poort op de wereld. Onze bevolking in het algemeen en de jongeren in het bijzonder zijn hoog opgeleid. De groei in Vlaams-Brabant was in de voorbije 15 jaar telkens sneller dan het gemiddelde voor Vlaanderen en België: dat geldt voor het aandeel in het BBP, voor de voortgebrachte toegevoegde waarde, voor de tewerkstelling, voor de export. Zoals iedereen hebben we ook beperkingen en handicaps, maar we hebben genoeg troeven om de ambitie te tonen om aan de top te spelen en ons over de grenzen heen te manifesteren.

Het Pact 2020 heeft het over 'een toonaangevende, innovatiegedreven kenniseconomie met een sterk ondernemerschap en een sterke internationale oriëntatie die op duurzame wijze tot welvaartscreatie in staat is' en over 'zich concentreren op kennisintensieve goederen en diensten met een hoge toegevoegde waarde'. Dat zijn wel zinnen met een opeenstapeling van dure woorden, maar je vindt er toch op een gebalde wijze de sleutels voor de economische toekomst van Vlaams-Brabant in terug.

Het komt erop aan om de maatschappelijke uitdagingen en behoeften te verbinden met het wetenschappelijk en economisch potentieel dat aanwezig is en daaruit kansen te puren en keuzes te maken. Het is niet mogelijk om in alle sectoren te excelleren, maar er zijn voldoende toekomstgerichte sectoren waar Vlaams-Brabant al sterk in staat en die we verder kunnen aanscherpen tot speerpunten: micro-elektronica; zakelijke diensten; medische diensten en zorg; media; logistiek ...

'We hebben genoeg troeven om de ambitie te tonen om aan de top te spelen'

Toekomstgerichte sectoren staan al sterk, maar zullen behoefte hebben aan nieuwe injecties om internationaal te excelleren. We kunnen daar onze provinciale schouders mee onder zetten door te investeren in:

- mogelijkheden voor vestiging van bedrijven;
- het ondersteunen van innovatieve netwerken;
- het innovatief aanbesteden;
- internationale contacten.

Een traditionele, maar nog altijd essentiële opdracht is het creëren van ruimte en mogelijkheden voor vestiging van bedrijven. Het gaat daarbij niet meer alleen over greenfields, grotere terreinen die worden aangelegd met veel ruimte. We zijn ons veel meer gaan richten op inplantingen in de stationsomgeving van verschillende steden, op inbreiding, op de reconversie van verouderde sites, op incubatorgebouwen. Daarmee vinden we een antwoord voor de behoefte van een aantal diensten- of creatieve bedrijven. Maar dat belet niet dat er, ook voor hoogtechnologische bedrijven, nood zal blijven aan ruimere nieuwbouwmogelijkheden in bedrijvenparken, die we wel duurzaam moeten inrichten en beheren. We moeten verder werk maken van een doordacht beleid van ruimtelijke ordening en ingewikkelde planningsprocessen tot een goed einde brengen.

De rechtstreekse innovatiesteun, het verhogen van de overheidsbestedingen voor onderzoek en

ontwikkeling tot 1% van het BBP, is een opdracht voor de Vlaamse overheid. Als je ziet welke middelen en welke knowhow daarvoor nodig zijn, is onmiddellijk duidelijk dat een provinciebestuur daarin geen rol van betekenis kan spelen. Waar evenzeer nood aan is, en waar we als provinciebestuur wel een sterke rol kunnen spelen, is in het ondersteunen van netwerken en samenwerkingsverbanden tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid, ook over de grenzen heen.

We zijn die richting al ingeslagen sinds 2005 en trekken sindsdien een aantal middelen uit om structurele samenwerking of specifieke projecten financieel te steunen. Vaak past die steun in initiatieven die ook door Europa worden bevorderd. Denk bv. aan TTR - ELAt, de Technologische Top Regio waar Eindhoven, Leuven en Aachen in samenwerken. Of aan Flanders Smart Hub waarmee de beleids-, bedrijfs- en academische wereld samen innovatie willen stimuleren in de domeinen van Lifetech, Cleantech en Logitech. Of aan het project Agro Cicle, waardoor men het hergebruik van reststromen wil bevorderen.

De prioriteit voor innovatie wordt sindsdien nog veel sterker onderstreept. KMO's bleven tot nu toe te veel afwezig in de netwerken met ondernemingen en kennisinstellingen. De nood om KMO's daarin te betrekken en in te schakelen wordt gezien als een grote uitdaging om de valorisatie van kennis breder te laten doordringen in het Vlaamse

bedrijfsleven. De sociale partners vragen een extra impuls om de cultuur van samenwerking en open innovatie wortel te doen schieten. Als we innovatie inderdaad als grote uitdaging zien, dan zou het provinciebestuur nog sterker moeten inzetten en meer middelen concentreren op het ontwikkelen van intermediaire netwerken en het ondersteunen van samenwerkingsverbanden. Zo kunnen we Vlaams-Brabant uitbouwen tot een haven voor innovatie en creatief ondernemen.

'Een haven voor innovatie en creatief ondernemen'

De opdrachten die de overheden als geheel in de markt plaatsen doen mee de economie draaien. Het innovatief aanbesteden wordt gezien als een hefboom voor de overgang naar een innovatie- en kennisgedreven economie. Het innovatief aanbesteden ingang doen vinden bij de verscheidenheid aan overheidsdiensten is vlugger gezegd dan gedaan. Een provinciebestuur zou daarvoor een trekende rol kunnen opnemen.

Innovatie en internationalisering gaan in de economie van vandaag hand in hand. Om met een innovatief product door te dringen op de markt van de massaconsumptie moet je al van heel

goeden huize zijn. Innovatieve goederen of diensten bevinden zich vaak in kleine niches of in een business-to-business model. Om een belangrijke speler te worden moet je dan wel een halve of hele wereld als speelveld nemen. De activiteiten met een hoge toegevoegde waarde moet je op de internationale markten valoriseren. Er ligt ongetwijfeld ook nog een markt open voor het verhandelen van de zakelijke diensten waar Vlaams-Brabant sterk in staat. Het is een open deur dat marktaandeel verwerven en exportgroei vooral lonkt in de snelgroeïende economieën. Meer dan redenen genoeg om internationaal ondernemen hoog in het vaandel te voeren; om de wegen die leiden tot internationalisatie in kaart te brengen en te promoten; om netwerken te smeden met landen met opkomende markten.

De hoofdrollen in het proces van internationalisering zijn weggelegd voor Vlaanderen, België en Europa. De vraag of het provinciaal niveau de internationalisering nog kan aanzwengelen in het voordeel van zijn bedrijfsleven, en hoe je dat dan met succes kan doen, is niet zo eenvoudig te beantwoorden. Het moet in ieder geval goed doordacht en afgewogen worden en zorgvuldig overlegd worden met de andere spelers in het verhaal op wereldschaal.

Innovatie wordt des te meer beloftevol naarmate ze aansluit bij reële maatschappelijke noden. Het Wereld Economisch Forum selecteert jaarlijks 25

technologiepioniers. Ze vinden die vooral op het terrein van ICT en nieuwe media, van milieu en energie, en van biotechnologie en gezondheid. Om uitgekozen te worden, wordt er gekeken of de nieuwe technologie kan leiden tot de verbetering van de maatschappij, van het leefmilieu en van het menselijk bestaan

Een kenniseconomie kan maar krachtig worden indien daartoe de talenten, vele soorten talenten, worden ontwikkeld. De race for talent is ingezet. Toptalenten moeten we stimuleren zodat zij een voortrekkersrol opnemen. De reeds brede laag van jongeren die hoger onderwijs volgen moeten we blijven aansporen, want goede scholing geeft meer kansen op persoonlijke ontplooiing en op de arbeidsmarkt.

In Vlaams-Brabant zagen we het opleidingsniveau de voorbije decennia al met sprongen vooruitgaan. Vandaag haalt de helft van de Vlaams-Brabantse jongeren een diploma hoger onderwijs. Daarmee scoren we hoog, maar zitten we daarmee aan het plafond? In de kranten wordt verwezen naar internationale vergelijkingen, waarin Zuid-Korea de top scheert met 80% van de jongeren die een diploma hoger onderwijs halen. En anderzijds ontstaat er een discussie of het breder toegankelijk hoger onderwijs nog voldoende garant staat voor kwaliteit. Toch is er geen weg terug: liefst een diploma secundair en zo veel mogelijk een diploma hoger onderwijs halen, creëert meer kansen en

mogelijkheden, in de eerste plaats voor de jongeren zelf, maar ook voor de maatschappij in haar geheel. Dat wil helemaal niet zeggen dat enkel het bovenste segment van de arbeidsmarkt aandacht verdient of dat de maatschappij enkel hoger opgeleiden nodig heeft. We kunnen ons niet veroorloven om mensen aan de kant te laten staan. We zullen vele talenten moeten laten ontbolsteren om in de samenleving en op de arbeidsmarkt tot goede evenwichten te komen. Niet alleen voor ingenieurs verloopt het aanwerven moeizaam, er zijn ook knelpuntberoepen in de logistiek,

in de zorgsector en in andere sectoren. Er is veel vraag naar mensen met een goede technische kennis of beroepsopleiding. We moeten alle vaardigheden aan bod laten komen en alle kinderen meetrekken. En wanneer sommigen afhaken of achterstand oplopen, wat altijd zal gebeuren, moeten we een tweede kans aanbieden, door een aangepast arbeidstraject of volwassenenonderwijs. Ook de sociale economie speelt daarin een belangrijke rol.

'Een kennismaatschappij heeft vele soorten talenten nodig'

De toekomst van de maatschappij en van de economie zal steeds meer steunen op de capaciteit om onderzoek en kennis om te zetten in sociaal waardevolle diensten en producten. Dat zal nog veel veranderingen meebrengen, maar dat mag ons niet afschrikken als we zien hoe ook de voorbije decennia de samenleving sterk veranderd is.

In Vlaams-Brabant is het talent aanwezig en zijn de voorwaarden gunstig om voorop te lopen in de verdere evolutie naar een kenniseconomie en een kennismaatschappij. We kunnen ons voluit inschakelen in de ambities die de Vlaamse regering daarvoor heeft geformuleerd.

‘Vandaag haalt de helft van de Vlaams-Brabantse jongeren een diploma hoger onderwijs’

HOE BEWEGELIJK

**IS VLAAMS-BRABANT
IN DE TOEKOMST?**

Cartoon

Als we spreken over de toekomst van Vlaams-Brabant, dan kan ik niet zwijgen over de mobiliteit. Dat onderwerp is al vaak besproken en bestudeerd en sommigen kunnen zich afvragen of daarover nog iets nieuws te vertellen valt. Maar dat neemt niet weg dat het mobiliteitsvraagstuk cruciaal is en zal blijven voor de ontwikkeling van Vlaams-Brabant als regio; het staat centraal in de bekommernissen van veel inwoners en van veel verantwoordelijken. De redenen waarom men bekommerd is over mobiliteit zijn verschillend en krijgen bij de ene en de andere meer of minder nadruk. Er is het stremmende verkeer, de vertragingen en opstoppingen en het groot aantal uren dat weggebruikers en ook de economie daardoor verliezen.

Er is de schade die door de uitstoot wordt aangericht aan de gezondheid en aan het leefmilieu. Er is het woekerende sluipverkeer en de overlast die het verkeer voor omwonenden veroorzaakt. Er zijn de verkeersongevallen en -slachtoffers. Hoe zwaar de ene of de andere reden ook doorwegen, binnen Vlaams-Brabant heerst algemeen de vraag naar een mobiliteits- en verkeersbeleid dat bakens verzet.

Specifiek aan het mobiliteitsprobleem is dat we het over 10 of 15 jaar zullen moeten doen met de oplossingen gebaseerd op de inzichten van vandaag. Verandering in de mobiliteit hangt immers samen met vernieuwing van infrastructuur en met wijziging van mentaliteit en gedrag. Zowel het

ene als het andere zijn pas te realiseren of bij te sturen over een lange periode. Vooruitdenken is dus belangrijk. Maar even belangrijk is om reeds geplande maatregelen niet uit te stellen en op te schuiven, zeker wanneer daarvoor een ruime consensus en voldoende draagvlak bestaat.

'Het is primordiaal dat de bestaande mobiliteitsplannen effectief worden uitgevoerd'

Alle wetenschappelijke studies en beleidsvooruitzichten voorspellen tot 2030 een verdere toename van het verkeer. De toename van het autoverkeer wordt geschat op 20 à 30%. Ook in de meest visionaire scenario's, waarbij men uitgaat van de hypothese dat het verplaatsingsgedrag grondig verandert, komt men nog uit op een stijging van het aantal kilometers voor personenvervoer en voor goedertransport.

Zo'n visionair scenario voor vervoer is bv. uitgewerkt als onderdeel van het Milieurapport Vlaanderen en veronderstelt onder meer dat het Gewestelijk Expressnet helemaal gerealiseerd is in 2015 en dat de helft van de werknemers die op

minder dan 15 kilometer van hun werkplek wonen de fiets gaan gebruiken. Die beide veronderstellingen vereisen dat er zonder talmen werk wordt gemaakt van het GEN-treinaanbod en van fietsinfrastructuur. En daar zijn we niet van verzekerd.

Het uitstellen van de realisatie van plannen die voldoende uitgewerkt en gedragen zijn, leidt alleen maar tot het verder verergeren van de reeds zo problematische situatie nu en van de reeds zorgwekkende perspectieven voor de toekomst. Het provinciebestuur heeft een zeer actieve rol gespeeld om mobiliteitsplannen die aangepast zijn aan de behoeften van Vlaams-Brabant te laten opstellen en goedkeuren. Ik zal dat niet in het lang en het breed uit de doeken doen, omdat de beleidsprincipes en de concrete plannen al vele malen zijn toegelicht en verdedigd. Ik wil enkel de belangrijkste projecten samenvatten, aan de hand van het STOP-principe.

De uitvoering van het STOP-principe moet gepaard gaan met sensibilisatie, bewustmaking en maatregelen om de duurzame mobiliteit en de verkeersveiligheid te bevorderen.

Over het geheel van die mobiliteitsplannen en -projecten is een brede consensus gegroeid. De verscheidene beleidsdoelstellingen en -plannen werden ook goedgekeurd, toch principieel. Een principiële goedkeuring betekent echter nog niet dat er een daadwerkelijk engagement is, financieel

Het STOP-principe

Stappen:

De voet- en buurtwegen, de zgn. trage wegen, willen we zo veel mogelijk behouden en herwaarderen.

Tappen:

De fietspaden en breder, de fietsinfrastructuur, willen we verbeteren en uitbreiden. Daarvoor is het bovenlokaal fietsrouten netwerk uitgetekend. Een bijzonder aandachtspunt zijn de fietsverbindingen met het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Openbaar vervoer

- **Voor de trein:** de volledige realisatie van het Gewestelijk Expressnet, aangevuld met een transversale lijn Aalst-luchthaven-Leuven; de treinontsluiting van de luchthaven met de zgn. diablo.

- **Voor bus of tram:** het plan 2020 van De Lijn, dat een verdere verbetering van het busnet en vier prioritaire tramverbindingen inhoudt.

Personenauto

Door een combinatie van het hertekenen en heraanleggen van enkele hoofdwegen (Ring 0, N8, A12, A201 ...), van het invoeren van een goede verkeersgeleiding of -management en van het effectief tegengaan van sluipverkeer, moeten we het doorgaand verkeer opnieuw vlotter laten verlopen op de hoofdwegen en dat doorgaand verkeer op de lokale wegen terugdringen.

en praktisch, dat de plannen en maatregelen ook tijdig zullen worden uitgevoerd. Daar wringt het schoentje. Willen we vermijden dat onze streek nog in een veel pijnlijkere omknelling door het verkeer terechtkomt, dan is het primordiaal dat het geheel van de nu voorliggende plannen uitgevoerd worden: effectief en volledig; op zo kort mogelijke termijn; gezamenlijk en op een coherente manier; in nauw overleg met de lokale overheden en met het maatschappelijk middenveld. Vlaams-Brabant mag en moet daarop aanspraak maken.

Maar hoe essentieel en onontbeerlijk het ook is om snel werk te maken van de huidige plannen, daarmee zal het verhaal niet stoppen, dat zal niet het einde van de rit zijn. Op verschillende niveaus is men nu al nieuwe scenario's voor de komende decennia aan het bekijken. Ik vind dat we als Vlaams-Brabant in de komende jaren best ook zelf de volgende stappen goed overdenken, overleggen en voorbereiden.

We hebben dat in het verleden ook gedaan en daar voordeel uit gehaald. Vlaams-Brabant is niet zomaar een doorslag van gemiddeld Vlaanderen, de mobiliteitsproblematiek is bij ons groter en complexer. We moeten de belangen van Vlaams-Brabant vooropstellen en daarvoor verantwoordelijkheid nemen. Ik herhaal mezelf.

'Mobiliteit is een typisch voorbeeld van een beleidsdomein waarvoor het provinciebestuur zich spontaan heeft opgeworpen als streekbestuur, vertrekkend van een reëel maatschappelijk probleem en voortbouwend op de capaciteit om in overleg praktisch uitvoerbare beleidsprogramma's op te zetten.'

Openbaar vervoer, trage wegen en fietsroutenetwerk zijn zaken die een bovenlokale visie vereisen, gekoppeld aan een intense terreinkennis: hierin kan de provincie een scharnierfunctie vervullen. Die rol hebben we voor openbaar vervoer al te gronde gespeeld en we willen dat blijven doen, door nieuwe vervoersassen te bestuderen en alle betrokken partners bijeen te brengen. De rol van het provinciebestuur ligt in onderzoek en het opstellen van beleidsplannen; in overleg en het bepleiten van de broodnodige investeringen voor Vlaams-Brabant; in het helpen coördineren en het realiseren van sommige programma's'

In een volgende fase zullen we nieuwe maatregelen moeten nemen. De vragen zullen zijn of we de groei van de verplaatsingen en verkeersstromen kunnen afremmen; of we de keuzes voor de wijze waarop we ons verplaatsen sterker kunnen oriënteren op het STOP-principe; of we het gemotoriseerd verkeer mens- en milieuvriendelijker kunnen doen verlopen?

We kunnen ons daarvoor laten inspireren door initiatieven en maatregelen die in andere regio's met grote verkeersdruk zijn toegepast en nagaan welke passen voor de specifieke situatie van Vlaams-Brabant. Zoals andere regio's heeft Vlaams-Brabant zijn eigen kenmerken. Onze regio is geen grootstedelijk gebied, maar wel een verdicht netwerk van stedelijke en suburbane gebieden, met een centrale ligging.

De kenmerken zijn:

- grote dichtheid van bevolking, van bebouwing en van activiteiten;
- een regio met een hoog aandeel van diensteneconomie,
- een hoge welvaart en een hoog opleidingsniveau; sterk doorsneden door verkeersassen,
- veel pendelverkeer,
- veel sluipverkeer; vanwege de centrale ligging,
- veel doorgaand verkeer
- een sterke verwevenheid met Brussel.

Zo'n situatie biedt mogelijkheden tot oplossingen, maar maakt de uitvoering daarvan ook moeilijker en duurder. Door de reeds aanwezige verdichting ontstaan er mogelijkheden om ruimtelijk zo te ordenen dat er minder of minder verre verplaatsingen nodig zijn naar het werk, de school, de winkel. Veel diensteneconomie en een hoog opleidingsniveau laten wellicht een arbeidsorganisatie met meer thuiswerk en met slimmere logistiek toe. Studies zeggen dat in dichtbevolkte gebieden over het algemeen meer gebruikgemaakt wordt van fiets en openbaar vervoer en minder van de auto.

'De oplossingen voor mobiliteit vragen zorgvuldig maatwerk: net daarvoor is de rol van het provinciaal niveau cruciaal'

Ik lees in een studie dat in de Randstad, toch enigszins vergelijkbaar met de Vlaamse Ruit, 49% van alle verplaatsingen niet met de auto en niet met het openbaar vervoer gebeurt. Er zijn ongetwijfeld mogelijkheden om ook in een volgend stadium oplossingen uit te werken voor verplaatsingen en verkeer.

We moeten wel beseffen dat de uitvoering van die oplossingen vaak veel inspanningen zal eisen, omdat ze moeten worden ingepast in een gebied waar de ruimte schaars en de gevoeligheid voor hinder hoog is. De oplossingen zullen dus zorgvuldig maatwerk vereisen; een goede integratie van mobiliteit met ruimtelijke ordening, leefmilieu, e.d.; uitgebreid overleg met het lokaal bestuur en de bevolking; het sterk opkomen bij de hogere overheid voor de financiering.

Daarvoor allemaal is nu net de rol van een streekbestuur, van het provinciaal niveau cruciaal. Als Vlaams-Brabantse regio hebben we alle redenen om hoge eisen te stellen op het vlak van mobiliteit, omdat het een kwestie van doorslaggevend belang is voor onze welvaart, voor onze gezondheid, voor onze leefkwaliteit.

‘ De mobiliteitsproblematiek is bij ons groter en complexer. ’

VLAAMS-BRABANT

CO² - NEUTRAAL?

Cartoon

Het Kyoto-protocol. Het smelten van de ijskap. El Niño. Ver van ons bed en toch met een rechtstreekse invloed op ons leven.

Wanneer we ook als provinciebestuur een actief milieubeleid zijn gaan voeren, zijn daar impliciet twee motivaties voor. Een op korte termijn en dichtbij: mensen stellen een aangename en gezonde leefomgeving op prijs en willen maatregelen voor een verfraaiing van het milieu, tegen hinder en voor meer rust en voor een meer levendige flora en fauna.

Een tweede op lange termijn en wereldwijd: omdat we tot het besef gekomen zijn dat we ecologisch aan het potverteren waren en onze eigen leefwereld naar de duivel hielpen. Zo ontstond het begrip duurzaamheid: we moeten zo handelen dat ook zij die na ons komen nog evenveel levenskansen hebben. Eens het belang van een goed leefmilieu algemeen was doorgedrongen, ging een derde motivatie spelen: de competitie met andere regio's. Een aangename leefomgeving, een sterk milieubeleid en het vergroenen van de economie worden een competitief voordeel. Als je slecht scoort op het vlak van leefmilieu, riskeer je te worden afgestraft.

In dat licht moeten we bepalen en afspreken hoever onze ambities strekken voor het milieu- en klimaatbeleid. Er zijn vanuit het provinciebestuur al heel wat maatregelen geïntroduceerd: het terugschroeven van de hoeveelheid (rest)afval; ruimte

scheppen voor water en de waterlopen zuiveren; meer natuurgebieden creëren en de biodiversiteit vrijwaren ... Als we meer specifiek kijken naar energieverbruik en naar klimaatbeleid zijn door het provinciebestuur ook al stappen gezet: het stimuleren van isolatie van woningen en gebouwen; het aanmoedigen van de fiets voor verplaatsingen ...

Andere spelers, publieke en private, op regionaal en op lokaal vlak, zijn ook actief bezig met initiatieven om het milieu- en klimaatprobleem te keren. Veel projecten, initiatieven en maatregelen die positief en nuttig zijn, wat niet belet dat onze ecologische voetafdruk gemiddeld nog zeer groot is. Volgens de laatste gegevens die ik terugvond is de voetafdruk van Vlaanderen bijna vijf keer zo groot als het ecologisch draagvlak van Vlaanderen. Twee derden van die voetafdruk worden bepaald door huisvesting, mobiliteit en voeding. De Earth Overshoot Day, de dag waarop de wereldbevolking de jaarlijkse beschikbare natuurlijke hulpbronnen opgebruikt heeft en begint in te vreten op reserves, lag in 1995 op 22 oktober, in 2009 op 24 augustus, in 2010 op 21 augustus. Op welke dag in 2011?

Het de voorbije jaren ingezette milieubeleid remt de ecologische verarming af, maar stopt ze niet. Dus is het goed om te evalueren waar we staan en te bepalen hoever we willen geraken met het milieu- en klimaatbeleid. We zouden onze ambities moeten durven hardop uitspreken. Niet alleen

omdat we dan een richtsnoer hebben waaraan we de geboekte resultaten kunnen afmeten. Vooral omdat we weten dat we als overheid en als provinciebestuur maar een schakel zijn van de ketting die de verbetering van het leefmilieu op gang moet trekken. Het bereiken van goede resultaten hangt af van de inzet en de inspanningen van vele spelers in de maatschappij: de overheden; milieu- en natuurverenigingen; het bedrijfsleven; de landbouw; diverse instellingen en verenigingen; de particulieren.

Om hen mee te krijgen en in te schakelen en hen mee te mobiliseren moeten we een streefdoel durven voorop te stellen, is een wervende uitdaging nodig. De missie van het provinciaal natuur- en milieubeleid is immers het initiëren of ondersteunen van samenwerkingen met of tussen besturen, organisaties en burgers die bijdragen tot een duurzamer leefmilieu in Vlaams-Brabant.

'Er is een wervende uitdaging nodig om besturen, organisaties en burgers mee te trekken in ambitieuze milieu- en klimaatdoelen'

Nu draait de samenwerking meestal rond een (beperkt) aantal projecten of ideeën. Sommige daarvan zijn sympathiek, zonder dat we echt weten wat ze opleveren. Van andere is wel aangetoond dat ze effectief zijn, maar de impact op de globale milieubalans is niet altijd duidelijk. Ons milieubeleidsplan is daarom eerder een overzicht, een catalogus van op zich goede maatregelen en projecten, maar zonder dat die een strategie uitmaken om een afgesproken streefdoel te bereiken. Om de inspanningen die velen willen leveren doelgerichter te maken en om de beschikbare krachten beter te mobiliseren en te verenigen, helpt het om wervende streefdoelen naar voren te schuiven.

Een streefdoel kan bv. zijn om als provincie klimaatneutraal te worden tegen 2030. Dat is ambitieus, maar niet uitzonderlijk. Zowel in andere Europese landen als dicht bij ons zijn er streken of steden die deze ambitie hebben uitgesproken. De provincie Limburg bv., die zelfs in 2020 als eerste regio in Europa CO₂-neutraliteit wilde bereiken. Of de stad Leuven, die dit jaar een intentieverklaring ondertekende om tegen 2030 klimaatneutraal te worden. Het interessante aan zo'n duidelijk streefdoel is dat, vertrekkend van een objectieve meting van de toestand in het startjaar, precies kan worden uitgezocht wat nodig en mogelijk is om die ambitie waar te maken. Maar het meest kenmerkende en positieve is dat het de aanzet is voor overleg en afspraken met alle maatschappelijke krachten. In Limburg bv. kwamen 70

instanties rond de tafel om samen af te spreken waar hoeveel ecologische winst kon worden geboekt om de streep van de klimaatneutraliteit te halen. Dat is een maatschappelijk debat, waarbij de afweging wordt gemaakt tussen milieuwinst en de financiële of economische effectiviteit, of tussen milieuwinst en de sociale gevolgen. We moeten niet blind milieuresultaten nastreven. Niet alles wat goed is voor het milieu is maatschappelijk aanvaardbaar. Maar als het streefdoel duidelijk is, moet het overleg wel tot voldoende afspraken en engagement leiden om het doel te halen. En dan weet ieder dat hij niet enkel aan een mooi project meewerkt, maar vooral aan het realiseren van een belangrijke maatschappelijke doelstelling.

Klimaat of CO₂-neutraliteit is één belangrijk streefdoel, maar in het natuur- en milieubeleid draait het niet alleen daarom. Als we een duidelijk profiel willen, dan is het beter om geen resem hoofddoelen op te lijsten, maar een top 3 zou wel mooi

staan. Dat laat toe om ook doelen en prioriteiten te formuleren over ruimte voor en zuiverheid van water, en over biodiversiteit. Dat sluit aan bij de belangrijkste bekommernissen van het bestaande beleid en van de inwoners van Vlaams-Brabant.

‘Vlaams-Brabant
klimaatneutraal
tegen 2030?’

**DE SOCIALE
UITDAGING**

Cartoon

Is we als samenleving in de toekomst goed en warm willen blijven ronddraaien, zullen we behoefte hebben aan meer koplopers, maar ook aan minder achterblijvers. Om welvaart en duurzame ontwikkeling te waarborgen, moeten we niet alleen op de economische en ecologische uitdagingen antwoorden vinden, maar ook op de sociale.

We hebben het voordeel te leven in een provincie die het sociaal-economisch goed doet, met - gemiddeld - een hoog inkomensniveau, een hoge werkzaamheidsgraad en een hoge opleidingsgraad. Dat zijn factoren die een sterke en gunstige invloed hebben op de gezondheid en op het sociaal welzijn van de inwoners. Daardoor verkeren er relatief minder mensen in een sociaal kwetsbare positie dan elders. Maar de ongelijke verdeling van inkomen, van opleiding en van sociale vaardigheden maakt dat toch een groep mensen in armoede blijft leven. Die groep is de voorbije jaren opnieuw groter geworden. Als de armoede en de sociale ongelijkheid groeien, is dat niet alleen een sociaal en moreel probleem, maar weegt dat ook op het goed functioneren van de samenleving in haar geheel. Armoedebestrijding blijft dus een belangrijke opdracht.

Sociaal beleid is echter veel meer, gaat veel breder dan mensen te helpen om zich te ontworstelen aan kansarmoede. Sociaal beleid richt zich tot de minstbegoeden, maar moet veel meer doen, voor een veel bredere doelgroep. Alle lagen van de be-

volking hebben behoefte aan sociale voorzieningen van goede kwaliteit. Net als de sociale zekerheid, mag een sociaal beleid niet enkel dienen om de 'sukkelaars' te helpen. Het moet instaan voor de zorg die iedereen op een dag nodig kan hebben en voor de bijstand die nodig is voor mensen met bijzondere noden, ongeacht hun sociale klasse.

Om het sociaal beleid in Vlaams-Brabant te beoordelen, moeten we kijken naar twee essentiële criteria.

1 Is het zorgaanbod sterk en breed genoeg? Staat het op eenzelfde niveau als dat in andere regio's in Vlaanderen? Het is belangrijk dat heel de bevolking voldoende vlot terecht kan voor behoeften aan zorg en voor haar sociale noden. Het gaat dan niet alleen over problematische situaties, maar ook over dagelijkse behoeften als kinderopvang, thuiszorg bij ouderen, doktersbezoek enzovoort. Ondertussen is ook doorgedrongen dat de zorg economie belangrijk is voor de tewerkstelling en de welvaart van een regio.

We weten dat het aanbod aan gezondheidszorgen in Vlaams-Brabant, over het algemeen gesproken, op een goed niveau staat. Maar we weten maar al te goed dat er voor verschillende welzijnsvoorzieningen een achterstand, vaak een grote achterstand is. Dat is duidelijk in kaart gebracht en er is een inhaaloperatie nodig. Dat is goed bekend bij de Vlaamse overheid.

2 Kan iedereen goed genoeg mee? Is er geen te diepe sociale kloof waardoor een groep blijvend achterop loopt? De groep met een sociale achterstelling is in Vlaams-Brabant kleiner dan gemiddeld voor Vlaanderen, dat is positief. Maar de sociale kloof is hardnekkig. In 2009 waren er in onze provincie meer dan 7.000 gezinnen met een dossier voor schuldbemiddeling; eind 2010 was er bij 5.000 huishoudens een budgetmeter voor elektriciteit geplaatst. Het is zeer lastig om de eerder beperkte groep kansarmen in te schakelen en te laten aansluiten. Bovendien groeit die groep weer. Het aantal leefloners was in 2002 teruggelopen tot 2.182, maar groeide in 2010 opnieuw aan tot 3.144.

Het aantal geboorten in kansarme gezinnen steeg van 244 kindjes in 2002 tot 462 kindjes in 2008. Enerzijds hebben we nog vaak te maken met generatiearmoede. Anderzijds zien we dat sommige groepen nieuwkomers en migranten, ten gevolge van de taal- en culturele kloof, achterop verzeild geraken op sociaal vlak. Vooral wanneer kinderen daarin worden meegezogen, mag ons dat niet onberoerd laten, omwille van de toekomst van die kinderen zelf, en omwille van de potenties die verloren gaan.

Kansarmoede is meestal het gevolg van een gebrekkige inschakeling op verschillende domeinen zoals onderwijs, werk, wonen, gezondheid, cultuur. Het sociaal beleid moet dus ingrijpen en ge-

integreerd worden in de verschillende beleidsdomeinen, om met kans op succes een uitweg uit de kansarmoede te vinden.

'De sociale uitdaging is tweevoudig: een toegankelijk aanbod van sociale voorzieningen voor de brede bevolking, en het bestrijden van kansarmoede'

Zowel voor het brede zorg- en welzijnsaanbod als voor armoedebestrijding kan je niet van de overheid alleen en zeker niet van één enkel overheidsniveau verwachten dat zij voor de oplossing kan zorgen. Bij de discussies in het kader van de interne staatshervorming werd betoogd dat het sociaal beleid gevoerd diende te worden vanuit twee niveaus: het Vlaamse voor het algemene beleid, de regelgeving en de financiering; het lokaal niveau, dicht bij de mensen, voor het in praktijk omzetten van maatregelen en voorzieningen.

Ik denk dat het terecht is dat men vindt dat er zich daar geen derde bestuursniveau tussen moet

wringen om eigen beleidslijnen door te drukken of om zelf maatregelen en voorzieningen in te voeren of te financieren. Toch geloof ik dat het een achteruitgang zou zijn, indien men het streek-niveau en dus het provinciebestuur helemaal zou wegschrijven uit het sociaal beleid.

Er zijn een aantal rollen die nodig zijn voor een volwaardig stuk en waarvoor je voor een goede casting vanzelf terechtkomt bij het provinciebestuur:

- de rol van verdediger en pleitbezorger van het streekbelang: het is voor de welzijnsvoorzieningen heel duidelijk gebleken dat die nodig is, wil je als streek niet in de hoek terechtkomen.
- de rol van ontwikkelaar van nieuwe initiatieven of methodieken. De verwachtingen en de noden uit de maatschappij evolueren voortdurend. Je ziet dan ook nieuwe initiatieven groeien die nog geen plaats kunnen vinden in het Vlaamse beleid en die het lokale overstijgen. Welzijnsinitiatieven werken vaak op een grotere schaal dan het lokaal bestuur. Het provinciaal niveau kan voor die vernieuwende ideeën en projecten de broedplaats vormen, waar ze kans krijgen om zich te ontwikkelen en te rijpen.
- de rol van overleg en integratie, binnen een werkvorm, maar vooral tussen werkvormen en overheden. Er is absoluut behoefte aan een

forum waar men elkaar kan vinden om inzichten, behoeften, nieuwe mogelijkheden onder elkaar af te toetsen, op elkaar af te stemmen, met elkaar te kruisen. Ook om aan opbouw van competentie te doen. Het is niet mogelijk om dat binnen iedere gemeente afzonderlijk te doen en dat allemaal doorschuiven naar het Vlaamse niveau is te veraf. Het streekniveau en dus het provinciebestuur is het meest gepast om die fora te organiseren en te voeden. Trouwens, wanneer een overleg nodig is met het lokaal niveau, valt het op dat vakministers spontaan een beroep doen op het provinciebestuur om dat gezamenlijk te organiseren.

‘Voor een volwaardig sociaal beleid is ook het provinciebestuur nodig’

De toekomst van onze westerse samenleving stelt ons ook voor een grote sociale uitdaging, die we niet uit de weg kunnen gaan. Hoe die zich in Vlaams-Brabant juist aandient, kunnen we precies analyseren en inschatten dankzij het duidelijke en gedetailleerde beeld dat we als provinciebestuur daarvan opmaken.

Het provinciaal steunpunt Sociale Planning stelt dossiers en rapporten samen met een duidelijk overzicht van de situatie van verschillende doelgroepen en met

een beeld van het aanbod van de sociale dienstverlening. De interne staatshervorming schudt het welzijnsveld en de bijstand aan personen grondig door elkaar. In het verleden zijn provinciebesturen vaak bijgesprongen om her en der initiatieven te nemen of te subsidiëren, of om voor aanvullende financiering te zorgen.

Wellicht is er nu een kans om de rol van het provinciaal niveau scherper te profileren en om de strategische doelen, het effect dat we willen bereiken goed af te lijnen:

- een breed en toegankelijk aanbod van voorzieningen en diensten van goede kwaliteit;
- het versmallen van de sociale kloof, het tegengaan en omkeren van het Matteüeffect.

**DURVEN WE
DE TOEKOMST?**

Cartoon

Wereldwijd baart de toekomst zorgen. Des te meer moeten we de ambitie hebben om op te komen voor onze streek, om de welvaart en het welzijn van de Vlaams-Brabantse bevolking te verdedigen. Als provinciebestuur moeten we samenspannen met de steden en gemeenten om Vlaams-Brabant op het voorplan te houden. We moeten ons daarvoor de wat-vraag en de hoe-vraag stellen: wat willen we bereiken? Hoe organiseren we ons daarvoor het best?

Voor de wat-vraag vertrekken we het best van wat we willen bereiken met Vlaams-Brabant als regio, als samenleving. Daarbinnen hebben de overheden een belangrijke, maar zeker niet de enige verantwoordelijkheid. En binnen de overheden moet het provinciebestuur bepalen welke rol en plaats het heeft.

Als nog jonge provincie waren we minder beladen door vastliggende beslissingen uit het verleden en zijn we sterk geweest in vernieuwend beleid. Die vernieuwende geest zou de constante moeten worden. Zeker nu, nu we zo sterk uitgedaagd worden door crisissen en bedreigingen. Ik heb in deze toespraak even stilgestaan bij de belangrijkste uitdagingen die telkens opnieuw naar voren komen: tegen de achtergrond van belangrijke demografische veranderingen, moeten we verder de overgang naar de kennismaatschappij maken en economisch innoveren; moeten we onze dichtbebouwde provincie vergroenen en mobiel houden;

moeten we arbeid, zorg en voorzieningen toegankelijk houden voor iedereen, de sociale kloof zo klein mogelijk houden en werken aan sociale betrokkenheid en cohesie. Daarmee zijn natuurlijk niet alle maatschappelijke uitdagingen belicht: denken we maar aan belangrijke kwesties als wonen, vrije tijd of cultuur. En bij dit alles komt de interne staatshervorming, die moet aansporen om de bestuurlijke uitdaging aan te pakken: hoe efficiënter en effectiever optreden als overheden? Als ik die verschillende grote uitdagingen op ons af zie komen, denk ik dat we behoefte hebben aan nieuwe impulsen en een nieuw elan.

'We moeten onze vaste gewoonten in vraag durven stellen'

Vaste gewoonten sluipen gemakkelijk binnen. We zijn geneigd getrokken karrensporen te blijven volgen, zonder ons af te vragen of die nog altijd naar het doel leiden en of ze de beste weg vormen. We moeten wel naar de grond kijken, om niet te vallen, maar de blik vooral naar de einder richten, om het doel voor ogen te houden. Die doelen zullen we met Vlaams-Brabant samen moeten afspreken en waarmaken: met de bevolking, met de bedrijven, met bewegingen en verenigingen, en met de overheden. De rol van het provinciebestuur is

die van één speler in een stuk met veel acteurs. Overal tussendoor willen lopen en ons zegje doen, helpt het stuk niet vooruit. Onze bijdrage kan het succes van het stuk helpen maken, als we onze rol voldoende afbakenen en toespitsen op onze sterke kanten, als we investeren in goed afgelijnde maatregelen en projecten waarmee we de vooropgestelde doelen echt dichterbij brengen.

Daarom zou het misschien goed zijn om de teller eens op nul te zetten. Om ons terdege af te vragen of de veelheid aan projecten, maatregelen en subsidies, die ieder op zich wellicht zinvol zijn en beantwoorden aan een behoefte, in hun geheel wel voldoende resultaat bijbrengen. Zijn ze allemaal voldoende doelgericht en behoren ze tot de opdrachten op provinciaal niveau?

Niet zo lang geleden werd de methode van het zero-based-budgetting sterk aangeprezen. Bij het opstellen van een begroting mocht je, volgens die methode, niet vertrekken van de uitgavenposten en ingeschreven bedragen van de voorgaande jaren. Je moest telkens opnieuw vertrekken van nul frank, of nul euro, en verantwoorden waarom de maatregel en de uitgave zinvol zijn. Nu we ons als provinciebestuur in vraag moeten stellen, misschien meer nog door de externe uitdagingen dan door de interne staatshervorming, doen we er dan niet goed aan eens opnieuw te starten van scratch? Als deze maatregel, dit project, deze subsidie, deze uitgave nog niet zou bestaan, zouden

we dan opnieuw ervoor kiezen om die in te voeren en als provinciebestuur op ons te nemen? Niet dat het ons doel zou moeten zijn om minder te gaan doen, maar we kunnen wel de focus scherper stellen, meer inzetten op opdrachten waarmee we het verschil kunnen maken. Als we minder met hagel, en meer met scherp schieten, kunnen we een krachtiger antwoord vinden voor de uitdagingen waar ook onze regio, onze provincie mee wordt geconfronteerd.

Overigens denk ik dat we keuzes kunnen maken binnen de perken van de huidige fiscale inkomsten. Er wordt wel vaker gepleit om het overheidsbeslag te beperken. Dat is wat we in Vlaams-Brabant al jaren doen. Het overheidsbeslag is de verhouding tussen wat een overheid uitgeeft en het Bruto Binnenlands Product. In 2009 gaf de provincie in Vlaams-Brabant 126 euro per inwoner uit, tegenover 137 euro gemiddeld voor de vier andere Vlaamse provincies. Als je rekening houdt met het BBP per provincie, zie je dat het overheidsbeslag in Vlaams-Brabant 16% lager ligt t.o.v. de vier andere.

Als we kijken naar de belastingen, dan zien we dat Vlaams-Brabant ook veel minder int dan de andere Vlaamse provincies: op basis van de fiscale ontvangsten en van het gemiddeld inkomen, wordt de Vlaams-Brabander door het provinciebestuur 26% minder belast dan gemiddeld in de andere Vlaamse provincies. We beperken het overheidsbeslag in Vlaams-Brabant ook al sterk.

De roeping voor een streekbestuur bestaat erin om, samen met de lokale besturen en samen met het middenveld, een beleid uit te werken dat de algemene politiek omzet in oplossingen die aangepast zijn aan de (boven)lokale noden en die op een sterk draagvlak berusten. Vandaag zijn er op dat bovenlokaal vlak zo veel instellingen actief dat weinigen nog klaar zien in die wirwar en dat er terecht wordt gesproken over verrommeling. Als we efficiënte en slagkrachtige oplossingen willen vinden, zullen we een nieuwe uitweg moeten zoeken uit het veel te ingewikkeld bestuurlijk kluwen. Dat is de bestuurlijke uitdaging. Dat moet het doel zijn van de interne staatshervorming in Vlaanderen. Daartoe moet ook de zgn. regioscreening dienen.

‘In alle Europese landen zie je de behoefte aan een goed functionerend streekbestuur’

De indruk overheerst dat de interne staatshervorming tot vandaag vanuit een defensieve strategie wordt benaderd. Zo veel mogelijk houden wat we hebben. Onder het motto ‘gelijk oversteken’ wordt de kat uit de boom gekeken wie de eerste stappen wil zetten en steekt niemand over. Dat geldt zeker niet alleen voor de provinciebesturen,

maar voor de meeste betrokken bestuursniveaus. Toch zullen we tot een bestuurlijke doorbraak moeten komen, om een doorzichtiger en krachtiger beleid mogelijk te maken. De regioscreening kan een klaar beeld opleveren van de bestaande lappendeken aan samenwerkingen en instellingen op het intermediair niveau. Grondig overleg daarover moet leiden tot een nieuw bestuurlijk netwerk, overzichtelijker, doeltreffender, en met een rechtmatige plaats voor lokale besturen en provinciebestuur. Ieder moet dan wel bereid zijn zijn rol te herdefiniëren.

Het provinciebestuur moet bereid zijn zich te organiseren op zijn kerntaken en zijn meerwaarde. De Vlaamse overheid moet dan ook bereid zijn om bevoegdheden en middelen te decentraliseren. Het is immers genoegzaam bekend dat het aandeel van de overheidsmiddelen dat door de lokale of streekbesturen kan worden besteed in Vlaanderen veel lager ligt dan het Europese gemiddelde. In Vlaanderen is 14% van de overheidsuitgaven in handen van de lokale besturen, terwijl dit in Europa 27% is.

De nieuwe tekening zal er één moeten zijn van een interbestuurlijk netwerk, met goede afspraken over rol- en taakverdeling. De tekening hoeft niet dezelfde te zijn in iedere provincie. De opening is er om tot specifieke afspraken te komen. Een en ander kan uitmonden in convenanten waarin ook de inbreng van middelen wordt vastgelegd.

Ik ben ervan overtuigd dat het hertekenen van het bestuurlijk veld niets zal afdoen van het belang van een provinciebestuur. In alle Europese landen zie je de behoefte aan en het belang van een goed functionerend streekbestuur. Dat belang zal des te beter worden erkend naarmate we een meer zuivere rol en een scherper en duidelijker profiel aannemen.

Colofon

redactie: Lodewijk De Witte, Bert Carleer, Marleen Piccard, Tania Gilson
lay-out: grafische cel, provincie Vlaams-Brabant
druk: drukkerij X
depotnummer: 2011/7537/1

U kan deze toespraak ook vinden op het internet:

www.vlaamsbrabant.be
onder het item publicaties

